

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า การอ่านเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะนอกจากการอ่านจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ตาม การอ่านยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ วิทยาการสาขาต่าง ๆ ที่ก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้มีทักษะในการอ่านที่ดีย่อมได้รับประสบการณ์มาก สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้การอ่านยังมีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารอย่างมากในยุคปัจจุบัน เพราะช่วยให้เรียนรู้เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลกอย่างกว้างขวาง ทำให้เป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ ในฐานะที่การอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาทุกระดับ ผู้ที่จะประสบผลสำเร็จในการอ่านได้จะต้องมีองค์ประกอบต่าง ๆ กล่าวคือ มีความพร้อมในการอ่าน สามารถใช้สติปัญญาแปลความสิ่งที่อ่านและเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนกับสิ่งที่อ่านได้ ดังนั้นผู้อ่านเป็นไม่ใช่เพียงแต่อ่านรู้เรื่องเท่านั้น แต่จะต้องจับใจความสำคัญและอ่านได้เร็วตลอดจนสามารถนำทักษะการอ่านไปเป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ (โอบาส สุกใส, 2521) จึงกล่าวได้ว่าการอ่านเป็นทักษะเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ การคิด การแก้ปัญหาและเป็นทักษะหนึ่งที่ประกอบด้วยการรับรู้ที่ซับซ้อน ต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกฝนอย่างเพียงพอจึงจำเป็นที่จะต้องวางพื้นฐานให้นักเรียนตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษา

ดังได้กล่าวแล้วว่า การอ่านมีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันมากขึ้น ทั้งผู้ที่อยู่ในวัยเรียนหรือออกจากโรงเรียนแล้ว การสอนอ่านในระดับประถมศึกษาจึงต้องวางรากฐานให้ถูกต้องและดีพอที่จะนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต และเนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนเราจะอ่านในใจมากกว่าการอ่านออกเสียง หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 กลุ่มทักษะภาษาไทย จึงได้กำหนดให้เริ่มฝึกการอ่านในใจตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการฝึกลักษณะต่าง ๆ ของการอ่านในใจที่ดี ครึ่งละเล็กละน้อย แต่มิได้หวังผลว่าผู้เรียนจะปฏิบัติได้

เพียงการฝึกครั้งเดียวหรือปีเดียว ถ้าผู้สอนดำเนินการฝึกตามขั้นตอน ตามวิธีการที่เสนอไว้ในแผนการสอนหรือคู่มือตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1-4 ก็พอจะมั่นใจได้ว่านักเรียนปฏิบัติตามวิธีการอ่านในใจได้ดีและเกือบสมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2526) ซึ่งหลักสูตรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ได้กำหนดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการอ่านในใจโดยคำนึงถึงอัตราเร็วในการอ่านไว้ว่า "การอ่านในใจที่มีประสิทธิภาพสูงนั้น ผู้อ่านต้องจับจุดสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ และอ่านได้ปริมาณมาก แต่ใช้เวลาและพลังงานน้อย" (กระทรวงศึกษาธิการ 2520) เมื่อเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 หลักสูตรก็จะเน้นประสิทธิภาพในการอ่านมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากจุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ที่กำหนดไว้ว่า

1. จับใจความของเรื่องที่อ่านได้
2. อ่านได้รวดเร็ว
3. เข้าใจความสัมพันธ์ในเนื้อเรื่อง
4. เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ในเรื่องที่อ่านได้
5. เข้าใจจุดประสงค์และเจตคติของผู้เขียน
6. เกิดความคิดต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่าน
7. วิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้

(กระทรวงศึกษาธิการ 2520)

นอกจากการอ่านจะเป็นทักษะสำคัญในการแสวงหาความรู้ การอ่านยังมีความสำคัญในแง่อื่น ๆ อีก ดังที่ เสริมศรี หอทิมาวรกุล (2527) กล่าวไว้ว่า

1. การอ่านเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาอื่น ๆ
2. การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึกและความต้องการระหว่างบุคคลกับบุคคล
3. การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้เป็นผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ
4. การอ่านเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
5. การอ่านเป็นเครื่องมือในการรับทอดรดกทางวัฒนธรรมของคนไปสู่คนรุ่นหลัง ๆ ต่อไป
6. การอ่านเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ความรู้ และมีประสบการณ์กว้างขวาง

การอ่านนอกจากจะให้ความสนุกเพลิดเพลิน รับรู้ข่าวสารเป็นการประเทืองสติปัญญาแล้ว ผู้อ่านยังสามารถใช้ทักษะทางการอ่านค้นคว้างานทางด้านวิชาการและใช้ความรู้เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์แก่งานในอาชีพของตนได้ (พัชรี ชินธรรมมิตร 2526) แต่ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่ซับซ้อนมาก เพราะการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความสามารถหลายด้าน เช่น การรู้ความหมายของคำ ความสามารถในการคิดขณะที่อ่านพร้อมกับการใช้เหตุผลควบคู่กันไปด้วย ดังนั้นการอ่านจึงมีวิธีการเฉพาะซึ่งนักการศึกษาเรียกว่า ยุทธวิธีการอ่าน (reading strategies) ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนที่ถูกต้อง เพราะนอกจากจะอ่านเรื่องเพื่อเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านแล้ว ผู้อ่านจะต้องสามารถคิด วิพากษ์ วิวิจารณ์ วิเคราะห์และประเมินผลสิ่งที่อ่านได้ด้วย กูดแมน (Goodman 1979) กล่าวว่า การอ่านเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิดและภาษาซึ่งตรงกับความเห็นของ สคอดเลอร์ (Schodler 1974) ที่กล่าวว่า "เด็กทุกคนจะต้องใช้ความคิดในขณะที่อ่าน เพราะไม่มีเด็กคนใดสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านหากปราศจากความคิด การอ่านจึงเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดนับเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้โดยฝึกให้เป็นคนช่างคิด มีเหตุผลควบคู่ไปกับความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ทิงเคอร์ (Tinker 1956) ที่ว่า "ความเข้าใจเป็นจุดหมายปลายทางของการอ่านทุกชนิด"

นอกจากความเร็วและความสามารถในการจับใจความแล้ว ทักษะคิดในการอ่านยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้นักเรียนสามารถอ่านได้ดี ดังนั้นควรรับผิดชอบของครูจึงหาได้สิ้นสุดสิ่งที่การให้เด็กอ่านออกเท่านั้นไม่ หน้าที่อีกส่วนหนึ่งคือการส่งเสริมให้เด็กต้องการอ่านหนังสืออยู่เสมอ รวมทั้งการอ่านนอกชั้นเรียนหรือการอ่านตามลำพัง

ฉะนั้นการอ่านจับใจความจึงเข้ามามีบทบาทในเรื่องของการอ่านมาก เพราะถือว่าเป็นการแสดงถึงความเข้าใจในการอ่านสิ่งต่าง ๆ พรเทวี ไชยเนตร (2528) กล่าวว่า ทักษะการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการอ่านมากที่สุด เป็นการพัฒนาสติปัญญาให้รู้จักคิด วิเคราะห์ และช่วยให้จิตใจมีสมาธิ ซึ่งผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ถูกต้อง และสามารถจับใจความสำคัญของประโยค ข้อความได้ในเวลาที่รวดเร็ว สอดคล้องกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2514) ที่ว่า ความสามารถในการเก็บใจความสำคัญ

ของข้อความที่อ่านได้ถูกต้องเป็นหัวใจสำคัญของการอ่านเป็นจุดหมายปลายทางอันยิ่งใหญ่ของการสอนอ่าน เป็นสิ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึงเป็นเบื้องต้น ต้องพยายามปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความ และรู้จักที่จะนำการอ่านจับใจความไปเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อชีวิตที่สงบสุข ซึ่งเป็นหลักการข้อหนึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช

2521

การที่ครูจะบรรลุจุดหมายในการสอนอ่านจับใจความจึงไม่ใช่เรื่องง่ายนักเพราะครูต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของการอ่าน เข้าถึงจุดหมาย และความต้องการของผู้เรียน ต้องศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนอ่าน รวมทั้งสามารถจัดเตรียมบทเรียนและกิจกรรมเพื่อฝึกฝนให้นักเรียนเกิดพัฒนาการในการอ่านและอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด ปัญหาเกี่ยวกับการสอนอ่านจับใจความในปัจจุบันได้ การที่นักเรียนบางคนอ่านช้าเนื่องจากให้ความสนใจต่อรายละเอียดบางตอนจนไม่สามารถเก็บใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ และส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นของผู้เขียนได้ เนื่องจากผู้เขียนมิได้แสดงแนวคิดหรือใจความสำคัญของเรื่องโดยตรง

แม้ว่าหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 จะเน้นถึงความสำคัญของการสอนอ่านจับใจความไว้อย่างชัดเจน แต่การสอนอ่านจับใจความยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้พบว่า ปัญหาที่ทำให้การอ่านจับใจความไม่ประสบผลสำเร็จ มีสาเหตุมาจากครูผู้สอน การขาดแคลนวัสดุประกอบการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ฝึกฝนทักษะการอ่านให้กับผู้เรียนซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้มีผู้ทำการวิจัยศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ไว้หลายท่านด้วยกัน

รัตนา ศิริพานิช (2522) พบว่าปัญหาในการสอนทักษะการอ่านที่สำคัญคือนักเรียนขาดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน จำเรื่องที่อ่านไม่ได้ เข้าใจช้าหรือจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านไม่ได้และกล่าวว่า

...นักเรียนที่ขาดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน จับใจความสำคัญของเรื่อง ไม่ได้จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ด้านตัวนักเรียน เมื่อการเรียนล้มเหลวจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและท้อถอย ไม่อยากเรียน ดังนั้น นักเรียนทุกคนต้องการความสำเร็จทางการอ่าน เพื่อเป็นพื้นฐานทางการเรียนวิชาอื่น ๆ และเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน การอ่านจึงนับว่า ยังมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของ เด็กอีกด้วย...

จุกบกพร่องหรือจุดอ่อนเหล่านี้ บุญเลิศ บุญเรือง (2525) ได้กล่าวว่า การอ่านในระดับประถมศึกษาที่มีจุดอ่อนมาก เพราะครูเน้นการอ่านออกเสียงมากที่สุด นักเรียนจึงสนใจอ่านให้เสียงดัง และถูกต้องมากกว่าคำนึงถึงความเร็วของการอ่านและจับใจความในการอ่าน

มยุรี สุขวิวัฒน์ (2526) พบว่า ปัญหาในการสอนอ่านจับใจความของนักเรียน ขาดกิจกรรมและสื่อที่จะกระตุ้นให้นักเรียนอยากอ่าน กิจกรรมและสื่อที่ต้องสื่อความหมายได้จริงในชีวิตประจำวัน ต้องเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์เรื่อง ที่อ่าน

รัชณี ศรีไพรวรรณ (2527) กล่าวถึงปัญหาในการอ่านของนักเรียนว่า นักเรียนบางคนอ่านได้ แต่ไม่รู้เรื่องที่อ่าน และจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ ทำให้การอ่านไม่มี ความหมายและไม่มีประโยชน์ เพราะไม่ได้รู้เรื่องหรือได้สาระความรู้จากเรื่องที่อ่านเลย

วนิดา โสภากันต์ (2530) ได้สรุปปัญหาที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการสอน ทักษะการอ่านจับใจความว่าเกิดจาก ระดับสติปัญญาของนักเรียน นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชา ภาษาไทย บทเรียนไม่เร้าความสนใจ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เรื่องที่นำมาให้นักเรียนอ่าน ยากเกินไป ครูเน้นการสอนอ่านออกเสียงมากเกินไป และนักเรียนมีปัญหาคู่มือไม่ได้ซ่อมเสริม ให้ในทันที

ฉัตรสุตา ดวงพลอย (2526) พบว่า ครูส่วนใหญ่เน้นการอ่านออกเสียงโดยให้นักเรียนอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธี ออกเสียงควมกล้ำให้ชัดเจน เมื่ออ่านจบให้ทำแบบฝึกหัด ทำยบทเรียน ครูไม่มีเวลาสร้างแบบฝึกหัดมาเสริมการอ่านแต่อย่างใด ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย และไม่สนใจเรียน ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสได้ใช้ความคิด ประกอบการอ่าน เพราะนักเรียนมุ่งอยู่กับการที่จะตอบคำถามในแบบฝึกหัดให้ถูกต้อง

ในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทยพบว่า ยังมีปัญหาในการสอนอ่านของนักเรียนมาก คือ ขาดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนอยากอ่าน เพราะการอ่านต้องอาศัยแรงจูงใจ เป็นเหตุสำคัญ การสอนอ่านที่ดีจึงต้องมีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ กิจกรรมนั้นต้องสื่อความหมายได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด ตีความ วิเคราะห์ วิจารณ์เรื่องที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการอ่านของ มิลเลอร์ (Miller) สมิธ (Smith) และ บาร์เรท (Barrett) ซึ่งได้แบ่งการอ่านไว้ 4 ระดับ คือ การอ่านขั้นพื้นฐาน (Literal Reading) การอ่านขั้นแปลความ (Interpretative) การอ่านขั้นวิเคราะห์ (Critical Reading) และการอ่านขั้นสร้างสรรค์ (Creative Reading) มิลเลอร์ เน้นว่าควรฝึกฝนการอ่านดังกล่าวตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาที่ 1 (Miller 1979) ซึ่งตรงกับความคิดของ บลูม (Blcom 1979) ที่กล่าวว่า ทักษะทั้ง 4 จะพัฒนาขึ้นก็ต่อเมื่อได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างต่าง ๆ (contruction activities) นักการศึกษาไทยที่มีประสบการณ์การสอนอ่านอังกฤษต่างเห็นความสำคัญของปัญหานี้เพิ่มขึ้น สรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์ และวารีวรรณ เบญจพร (2527) กล่าวว่า ขบวนการสอนอ่านเป็นสิ่งจำเป็นมาก ควรจะให้คนไทยได้รับการฝึกฝนการอ่านกันตั้งแต่ผู้เรียนมีอายุน้อย นับตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จะได้ผลดีกว่าการฝึกในระดับโตหรือระดับอุดมศึกษา ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ ผู้เรียนที่มาเรียนในระดับอุดมศึกษาของไทยยังขาดการฝึกฝนการอ่านด้านการวิเคราะห์วิจารณ์

จากปัญหาดังกล่าว ครูควรให้ความสำคัญของการสอนอ่านจับใจความให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะควรแก้ปัญหาคือข้อบกพร่องด้วยการ สอนซ่อมเสริม ผลลัพธ์การอ่านที่ตรงกับระดับความสามารถ ความต้องการและความสนใจของนักเรียน ไม่ควรยึดแต่เนื้อหาในบทเรียนแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะหลักสูตรปัจจุบันเน้นให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองมากขึ้น

เราจะเห็นว่า การเรียนการสอนแบบเดิมนั้น นักเรียนไม่มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเลย นักเรียนจึงเป็นเพียงผู้ฟังและผู้ปฏิบัติตาม ดังนั้น เมื่อนักเรียนเรียนจบไปแล้ว จะมีความรู้เท่าที่ครูสอนเท่านั้น ไม่สามารถแสวงหา ความรู้เพิ่มเติมได้ เพราะขาดการฝึก การอ่านจับใจความด้วยตนเองมาแต่ต้น ถึงแม้ว่า หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีปรัชญาการศึกษาที่ว่า เด็กที่จบหลักสูตรนี้แล้วควรจะเป็น ทำเป็น และนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่ครูส่วนมากยังไม่สามารถสอนให้บรรลุจุดประสงค์

ดังกล่าวได้ เพราะว่าการสอนอ่านจับใจความภาษาไทยนั้น ยังไม่มีกิจกรรมใดที่ส่งเสริมการอ่านจับใจความด้วยตนเองอย่างจริงจัง จะมีก็เพียงการอ่านในใจเท่านั้น ซึ่งยังไม่สามารถทำให้นักเรียนรู้จักการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเอง อย่างแท้จริง จึงไม่สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

การเรียนด้วยตนเอง คือ วิธีการเรียนโดยที่ผู้เรียนกับผู้สอนมาพิจารณาตกลงกัน โดยที่ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้แนะนำวิธีการเรียน เสนอแหล่งวิชาการ และประเมินผลของผู้เรียนเท่านั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2525)

การอ่านจับใจความด้วยตนเอง คือ การที่นักเรียนได้อ่านเนื้อเรื่องที่ครูกำหนดให้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นไปตามลำพังคนเดียวหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ครูจะไม่ใช่ผู้ดำเนินการตลอดเวลาดังที่เคยมา การอ่านจับใจความด้วยตนเองเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการในระดับประถมศึกษาหลายประการ เพราะว่าการก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ คือ

1. ทำให้นักเรียนมีสมาธิและความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น
2. ทำให้นักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ในภายหน้าโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยครูอยู่ตลอดเวลา
3. เป็นพื้นฐานในการศึกษาชั้นสูงต่อไป เพราะว่ายิ่งสูงมากเท่าไร การอ่านจับใจความด้วยตนเองยิ่งมีความสำคัญมากเท่านั้น

ดังนั้น ถ้าหากจะสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่วางเอาไว้ ก็ควรมีวิธีสอนที่ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเรียนด้วยตนเอง เป็นวิธีที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ จะพยายามค้นคิดกิจกรรมการสอนให้มากเท่าใด ครูผู้สอนก็ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนและผลิตสื่อที่ส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่านจับใจความด้วยตนเองให้เพียงพอได้ ประกอบกับจำนวนนักเรียนต่อชั้นมีมากเกินไป จนครูไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง และการฝึกทักษะการอ่านก็ไม่ทั่วถึง จึงทำให้ผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

กล่าวโดยสรุปว่า ในการสอนอ่านจับใจความ ครูไม่ควรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสอน รวมทั้งไม่ควรเลือกวิธีสอนด้วยตนเอง การสอนอ่านจับใจความที่ดีจะต้องจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ ต้องเป็นกิจกรรมที่สื่อความหมายได้จริงในชีวิตประจำวัน และเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด ตีความ วิเคราะห์ วิจัยเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการอ่านของมิลเลอร์ (Miller) สมิธ (Smith) และบาร์เรท (Barrett) ซึ่งกล่าวว่า การสอนอ่านจับใจความ ครูควรสอนให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่าน 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 การอ่านขั้นพื้นฐาน (Literal Reading) เป็นระดับความเข้าใจในการอ่านจับใจความที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่องชัดเจน เมื่ออ่านแล้วรู้ว่าเป็นเรื่องอะไร เป็นอย่างไร ผู้อ่านจะใช้ความจำเป็นส่วนใหญ่

ระดับที่ 2 การอ่านขั้นแปลความ (Interpretative Reading) เป็นระดับความเข้าใจในการอ่านที่สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องได้ แม้ว่าจะไม่ได้กล่าวไว้ชัดเจน ผู้อ่านสามารถตัดสินใจได้ด้วยเหตุผล การอ่านในระดับนี้ผู้อ่านจะต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านหนังสือออก คือต้องจำเรื่อง ต้องแปลความ ต้องขยายความ ซึ่งจัดว่าเป็นระดับที่ใช้ความเข้าใจที่สูงกว่าระดับการอ่านหนังสือออก

ระดับที่ 3 การอ่านขั้นวิเคราะห์ (Critical Reading) ผู้อ่านสามารถประเมินได้โดยบอกคุณค่า ความเหมาะสมและการให้เหตุผลประกอบว่า พฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่ดีและพฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรปฏิบัติตาม ความเข้าใจในระดับนี้ต้องอาศัยการอ่านระดับที่ 1 และระดับที่ 2 เป็นพื้นฐาน ผู้อ่านจะต้องอาศัยประสบการณ์ของตนในการวิเคราะห์และวินิจฉัยเรื่องราว

ระดับที่ 4 การอ่านขั้นสร้างสรรค์ (Creative Reading) ผู้อ่านสามารถประยุกต์ความคิดเห็นที่ได้จากเนื้อเรื่อง ให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ หรือขยายความคิดให้กว้างไกลออกไป และบอกวิธีการแก้ปัญหา จากเรื่องที่อ่านด้วยการแสดงความคิดเห็นในแนวทางใหม่ ๆ ได้

ระดับความเข้าใจในการอ่าน ทั้ง 4 ระดับดังกล่าว สามารถจะฝึกให้เด็กเกิดทักษะเหล่านี้ได้ตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา จนถึงมหาวิทยาลัย ครูควรจะฝึกฝนทักษะนี้ อย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามระดับชั้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนเติบโตไปเป็นผู้อ่านที่ฉลาดและมีเหตุผล ซึ่งความคิดนี้ตรงกับความเห็นของ (Bloom, 1979) ที่กล่าวว่า ทักษะทั้ง 4 จะพัฒนาขึ้นก็ต่อเมื่อได้รับการฝึกตั้งแต่ระดับประถม ด้วยการจัดกิจกรรมฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ให้ จะได้ผลดีกว่าการฝึกในระดับโต หรือระดับอุดมศึกษา ดังนั้นการสอนอ่านจับใจความครูควรจะฝึกฝนให้เกิดทักษะด้วยการจัดสื่อการสอนและแบบฝึกอ่านให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและตรงกับความสนใจของนักเรียนให้มากที่สุด ประการสำคัญจะต้องมีการวัดผลการอ่านจับใจความอยู่เสมอ เพื่อจะได้ทราบปัญหาและข้อบกพร่อง ซึ่งครูควรจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในเบื้องต้น

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในการอ่านจับใจความที่ครอบคลุมทั้ง 4 ระดับ ของบาร์เรท (Barrett) มิลเลอร์ (Miller) และสมิธ (Smith) ซึ่งได้แก่ระดับที่ 1 การอ่านขั้นพื้นฐาน ระดับที่ 2 การอ่านขั้นแปลความ ระดับที่ 3 การอ่านขั้นวิเคราะห์ ระดับที่ 4 การอ่านขั้นสร้างสรรค์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่าการฝึกฝนทักษะการอ่านจับใจความด้วยการใช้ชุดฝึกทักษะที่เรียนด้วยตนเอง เป็นวิธีการสอนอ่านวิธีหนึ่งที่จะนำไปใช้แก้ปัญหา การสอนอ่านจับใจความได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความ โดยนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อฝึกทักษะการอ่านขั้นพื้นฐาน สำหรับการเรียนในระดับที่สูงขึ้น และเพื่อนำผลการทดลองไปเสนอแนะให้แก่ครูผู้สอนภาษาไทยในการปรับปรุงการสอนอ่านจับใจความในระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความที่สร้างขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

การอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้าทุกชนิด ฉะนั้นในการสอนอ่านจับใจความ ควรมียุทธศาสตร์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การเรียนด้วยตนเอง ซึ่งจัดในรูปแบบฝึกหัด หรือชุดฝึกทักษะการอ่าน การเรียนด้วยวิธีนี้ นักเรียนจะเรียนได้ดี เมื่อได้เป็นผู้ปฏิบัติเอง ทำให้มีอิสระในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ มีความเข้าใจและมีความแม่นยำในเนื้อเรื่องที่อ่านดีขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยกำหนดค่าให้ 80 ตัวแรกหมายถึงคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดในชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย 80 ตัวหลัง หมายถึงคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละจากคะแนนการทำข้อสอบ หลังจากการศึกษาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย
2. คะแนนของการทดสอบ หลังการทำแบบฝึกหัดในชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความ สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนทำแบบฝึกหัดอย่างมีนัยสำคัญ

ขอบเขตในการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2533 ของโรงเรียนวัดมหาบุศย์ (พิทักษ์ถาวรคุณ) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความ ครอบคลุมระดับความเข้าใจทั้ง 4 ระดับ ดังนี้ คือ

- ระดับที่ 1 การอ่านขั้นพื้นฐาน (Literal Reading)
- ระดับที่ 2 การอ่านขั้นแปลความ (Interpretative Reading)
- ระดับที่ 3 การอ่านขั้นวิเคราะห์ (Critical Reading)
- ระดับที่ 4 การอ่านขั้นสร้างสรรค์ (Creative Reading)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความ หมายถึง ความสามารถในการอ่านเพื่อจับสาระสำคัญของเรื่องและเข้าใจเรื่องที่อ่านซึ่งพัฒนาทักษะการอ่านตามระดับความเข้าใจทั้ง 4 ระดับ ของบาร์เรท (Barrett) มิลเลอร์ (Miller) สมิธ (Smith) ได้แก่

ระดับที่ 1 การอ่านขั้นพื้นฐาน (Literal Reading) เป็นระดับการอ่านที่นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญและเข้าใจเนื้อเรื่องได้ชัดเจน

ระดับที่ 2 การอ่านขั้นแปลความ (Interpretative Reading) เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจความหมายของเรื่องได้ ผู้เรียนจะต้องอาศัยการอ่านที่รอบคอบ เพื่อที่จะประมวลเรื่องราวต่าง ๆ แล้วนำมาสรุปความโดยอาศัยเหตุผลที่เกิดขึ้น มีการเปรียบเทียบ คาดการณ์ ตลอดจนมองเห็นความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ

ระดับที่ 3 การอ่านขั้นวิเคราะห์ (critical Reading) เป็นการอ่านระดับที่ผู้อ่านสามารถประเมินได้ว่าผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการเขียนอย่างไร มีเหตุผลอย่างไร ผู้อ่านจะพิจารณาคัดสินคุณค่าความถูกต้อง ความเป็นจริงของเรื่องราวต่าง ๆ ได้

ระดับที่ 4 การอ่านขั้นสร้างสรรค์ (Creative Reading) เป็นระดับการอ่านที่ผู้อ่านสามารถขยายความคิดของตนให้กว้างไกล และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในแนวทางใหม่ ๆ ได้

ชุดฝึก หมายถึง แบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความครอบคลุมแนวคิดในการพัฒนาทักษะการอ่าน ทั้ง 4 ระดับ ของมิลเลอร์ (Miller, 1979) บาร์เรท (Barrett, 1979) และสมิธ (Smith, 1969) มีจำนวน 4 ชุด แต่ละชุดจำแนกเรื่องตามระดับความเข้าใจดังนี้

- ชุดที่ 1 การอ่านขั้นพื้นฐาน
- ชุดที่ 2 การอ่านขั้นแปลความ
- ชุดที่ 3 การอ่านขั้นวิเคราะห์
- ชุดที่ 4 การอ่านขั้นสร้างสรรค์

เนื้อหาประกอบด้วย บทความ บทสนทนา โฆษณา ข่าว นิทาน และบทร้อยกรองในการศึกษาชุดฝึกนี้ นักเรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองตามคำแนะนำที่ระบุไว้ ครูจะเป็นผู้แนะนำ และช่วยเหลือเมื่อนักเรียนพบปัญหา เมื่อนักเรียนทำแบบฝึกหัด แล้วตรวจคำตอบได้จากเฉลยที่ครูให้ไว้ ชุดฝึกทักษะนี้สร้างมีลักษณะดังนี้

1. คำแนะนำการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ขั้นตอนการศึกษาชุดฝึกทักษะ
3. แนวคิดและวัตถุประสงค์
4. แบบทดสอบก่อนและหลังการทำแบบฝึกหัดในชุดฝึกทักษะ
5. แบบฝึกหัดชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความ
6. เฉลยคำตอบ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดมหาบุศย์ (พิทักษ์ถาวรคุณ) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาเอกสารต่าง ๆ

ศึกษาเอกสาร วารสาร ตำรา หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แผนการสอนต่าง ๆ คู่มือครูวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การเลือกตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนวัดมหาบุศย์ (พิทักษ์ถาวรคุณ) จำนวน 105 คน ที่ยังไม่เคยได้รับการฝึกอ่านจับใจความตามกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 35 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 35 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 35 คน

การเลือกตัวอย่างประชากรใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อห้องเรียน 3 ห้องเรียน จากจำนวน 6 ห้องเรียน ได้ตัวอย่างประชากร 105 คน ห้องเรียนละ 35 คน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

3.1 สร้างชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 ชุด ตามระดับความเข้าใจทั้ง 4 ระดับ ของมิลเลอร์ (Miller, 1979) บาร์เรท (Barrett, 1979) และสมิธ (Smith, 1969)

3.2 สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษาชุดฝึกทักษะเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมระดับความเข้าใจทั้ง 4 ระดับ

4. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหาและภาษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

5. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมมนทรี จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่ตัวอย่างประชากร แล้วนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขจนเป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ ให้ตัวอย่างประชากรทำแบบทดสอบก่อนการศึกษาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย จากนั้นนำผลคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และค่าความเที่ยง

6. ตัวอย่างประชากร ศึกษาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 ชุด ตั้งแต่ชุดที่ 1 - ชุดที่ 4 ตามลำดับ ใช้เวลาในการศึกษา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชุด รวมศึกษาคนละ 4 ชุด ตรวจสอบคะแนนและความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน

7. เมื่อทดสอบครบตามวัน เวลา ที่กำหนดแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลัง การศึกษาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แล้วนำคะแนนการทดสอบก่อนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความก้าวหน้า

8. การ เก็บข้อมูลและการ วิเคราะห์ข้อมูล

8.1 ทาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการ ศึกษาชุดฝึกทักษะ

8.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบก่อนและ หลังการศึกษาชุดฝึกทักษะด้วยการทดสอบค่าที (T-test)

8.3 หาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความตาม เกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งขึ้น 80/80

9. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นต้นแบบที่ดี

2. เป็นแนวทางสำหรับครู ในการนำชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความ ไปดัดแปลงใช้กับนักเรียนชั้นอื่น

3. เป็นตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอน การอ่านจับใจความภาษาไทย ด้วยวิธีการเรียนด้วยตนเอง

4. เป็นข้อมูล สำหรับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้พิจารณานำไปใช้แก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนอ่านจับใจความให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น